

EEN ONDERZOEKSTRAJECT VOOR HET HERINTRODUCEREN VAN HET OPENLUCHTZWEMMEN IN BRUSSEL

“Wie een solarium bouwt, schrappt een hospitaal.”

Jean Paulis, architect van het Daring Solarium Molenbeek, 1935

Er zijn geen publieke openluchtwembaden in Brussel. Het contact van de inwoners met het publiek water gebeurt vandaag alleen nog op twee manieren: in speelse fontein voorbehouden aan kinderen of in gesloten ruimtes, de publieke zwembaden. Tot het begin van de 20e eeuw werd in de Zenne, het kanaal en de haven gezwommen, tot de jaren 70 bestonden er meerdere Solaria. Vandaag, net zoals in het verleden, zijn publieke openluchtwembaden voorzieningen van groot belang voor recreatie, gezondheid en het versterken van de sociale cohesie, toegankelijk voor alle inwoners van een stad. Openluchtwembaden maken voor de meeste grote steden een belangrijk deel uit van het recreatieve publieke aanbod en hebben een beduidende impact op de leefkwaliteit van een stad.

Pool Is Cool vzw is een Brussels collectief met expertise in stedenbouw, architectuur, de publieke en socioculturele sector en ervaring in zowel onderzoek, beleid en realisatie. Wij streven ernaar om publiek toegankelijk openluchtwemmen in Brussel terug mogelijk te maken. Wij doen dit door acties in de publieke ruimte, tijdelijke installaties en onderzoek.

EEN BWMSTR-LABEL VOOR POOL IS COOL - OPENLUCHTZWEMMEN ALS UNIVERSEEL VOORBEELD

Openlucht zwemmen in Brussel lijkt op eerste zicht een heel specifieke en lokale problematiek. Om dit terug mogelijk te maken, moeten de randvoorwaarden volgens ons echter op een overkoepelend niveau worden bekeken. Wij zien drie cruciale vraagstellingen die ook voor andere recreatieruimtes van toepassing zullen zijn: het financieel model qua realisatie en beheer, een administratief overlegproces en de stedenbouwkundige aanpak. Deze drie thema's bouwen op elkaar verder. Dit traject zullen wij met ondersteuning door het BWMSTR label op een multidisciplinaire en specifieke manier aanpakken en communiceren:

1. FINANCIËEL MODEL

Hoe kan een openluchtwemplek of recreatieve infrastructuur in het algemeen worden gefinancierd? Een zwemplek moet ten eerste worden gebouwd of ingericht en daarna op langere termijn onderhouden en beheerd worden. Het kan betwijfelt worden dat de overheid er toe in staat zal (willen) zijn dit te bekostigen, anderzijds is een commercieel model moeilijk te verenigen met een publieke en laagdrempelige toegang voor iedereen. Zijn coöperatieve modellen basierend op gedeeld eigenaarschap en vrijwilligerswerk een mogelijke piste? Of een financieel en temporeel hybride structuur tussen deze drie opties? Deze vraagstelling willen wij aan de hand van onderzoek naar bestaande voorbeelden in beeld brengen, op een publiek panelgesprek toelichten en discuten om vervolgens te bekijken wat de toepasbaarheid is voor andere soorten recreatie-infrastructuren.

2. ADMINISTRATIEF OVERLEGPROCES

Bij het zoeken naar sites voor tijdelijke installaties en lange termijn opties worden wij door iedereen enthousiast onthaald. Anderzijds botsen wij op administratieve grenzen en onduidelijke verantwoordelijkheden. Deze zijn verdeeld over de administratieve niveaus (federaal, gewest, gemeente) en per thema (ruimtelijke planning, groene ruimte, gezondheid, sport en jeugd, overheidsbedrijven, ...). Een openluchtwembad en vele andere recreatieruimtes overstijgen vaak de lokale belangen en vragen een samenwerking op alle beleidsniveaus en interessevelden. In het kader van het BWMSTR label zullen wij drie ronde-tafel-gesprekken naar thematiek organiseren (ruimtelijke vragen en eigendom; water, natuur en gezondheid; sport, jeugd en participatie) om elkaars noden, vragen en antwoorden te leren kennen en om de basis van een samenwerkingsproces te bouwen.

3. RECREATIE IN DE GEMENGDE STAD

De meeste steden, waaronder ook Brussel, worden in toenemende mate geconfronteerd met de uitdaging verschillende behoeftes te vervullen, namelijk een efficiënte mobiliteit, betaalbaar wonen voor iedereen, werkplekken in de dienstensector maar ook stedelijke productie en ruimtes voor recreatieve functies. Hierbij komt deze laatste vaak onder druk te staan omdat er geen directe financiële winst is en de maatschappelijke meerwaarde niet meetbaar is en eerder subjectief wordt beoordeeld. Binnen deze stedelijke context achten wij nieuwe publieke zwemplekken vooral mogelijk in hybride samenwerkingen met andere structuren, bestaand of nieuw. Daarbij kan het gaan over het gedeeld gebruik van ruimte, kringlopen van water en energie, gezamenlijk beheer of de rol als publieke attractie. Om mogelijkheden te onderzoeken willen wij samen met onderwijsinstellingen (architectuur, stedenbouw, economie, technieken) een ontwerp-workshop organiseren en belangrijke stakeholders (grondeigenaars, administratie, ruimtelijke planners) erbij betrekken. De resultaten zullen deel uitmaken van een publicatie en tentoonstelling.

De wens voor toegang tot water en de drang naar publiek toegankelijk openluchtwemmen is niet alleen een Brussels fenomeen. Verschillende gerealiseerde en lopende internationale projecten tonen dit aan en inspireren ons. Vaak zijn deze projecten gedreven door de wens naar een duurzame relatie met het water gecombineerd met de behoefte aan een bijkomende recreatieve plek in de stad. In Brussel is de problematiek urgenter. Net omdat er geen enkel openlucht zwembad bestaat kan de oplossing niet één enkele ingreep zijn. Wij hopen dat de uitkomst van het onderzoekstraject op de drie velden de basis zal vormen van een overkoepelende visie en aanpak om deze uitdaging aan te gaan.

Pool Is Cool is Lien Nauwelaerts, Frederik Serroen, Andrea Sollazzo, Paul Steinbrück, Julien Tregarot, Louisa Vermoere, Jorg De Vriese, Laurens Van der Cruyssen, Agnieszka Winiarska, Annaik Deceuninck en Frédérique Vansteenwegen.